

Četudi ni to stališče prvega sodišča pravo, se vendar ne da opravičiti sklep rekurznega sodišča s tem, da se je pripetil pogrešek.

Rekurzno sodišče je prezrlo, da pomeni njegova odločba v uspehu zavrnitev tožničinega predloga, uspeh, ki ga rekurzno sodišče samo ni nameravalo, ker izrečno priznava upravičenost tožničinega predloga. Oblika sklepa rekurznega sodišča ne more tega nič spremeniti, kajti njegovo odločbo je smatrati za rešitev tožničinega predloga. Ta predlog pa obsega dvojce: z jedne strani zahtevek glede pravne podlage, z druge strani njega kvantitativno določitev. Sklep okrajnega sodišča je rešil prvi del predloga, glede drugega dela se je odločba odložila. Akopram se je to storilo proti predpisu §-a 52 c. pr. r., ni razloga, da bi bilo sklepu odreči potrditev, kajti utemeljenost rešenega dela prizna tudi rekurzno sodišče in kar zadene nerešeni del, more pač rešitev še slediti. Bilo je torej prvosodni sklep obnoviti, a s tem se ne pre-judicira načelom, ki jih je uporabiti pri odmeri stroškov preložitve.

Odločba o rekurzni stroških se opira na §§-e 41, 50 in 52 c. pr. r.

H. Sturm.

Listek.

Večniki, -- mari sosodniki, mari pri-sežniki itd.?

I.

Pričujoče vrste naj nekako dopolnijo mnenje g. drja. Dolenca in dosedanje gradivo pri zasledovanju primerne izraza za »Schöffe«.

Namenoma sem samo v golem prevodu predgovora k noveli kazenskega postopnika objavil izraz »sosodnik«. Ta beseda se mi pa vendar ne zdi kar tako samo slučajna in brez dejanske podlage, kakor se je mislilo; naj se torej izkaže.

Pri tvorbi domače besede za pojem »der Schöffe« je možna dvojna ali celo trojna pot...

1. Predvsem je to zgodovinska pot. Če smo že imeli v prošlosti domačo besedo za »Schöffe« in če v sedanjosti take

dejansko rabljene besede nimamo, pa se naposled beseda zaradi svojega pomena sama ne ponuja, tedaj je pač naravno, da nam je v prvi vrsti dobro došla — stara beseda, če se sicer ni preživela in se ne križa z živimi pojmi in izrazi. »Schöffe« so imeli nekdanj v Teharjih, toda v teharskih starih listinah se ni našel noben slovenski izraz (kakor se je poročalo meni).

Prva skrb nas je torej, da iz starih listin doženemo domače ime, in naj bi se činitelji, ki so jim viri pristopni, za to pobrigali. Po dosedanjih skušnjah pa imam malo upanja, da se nam zasleditev primernege starega izraza posreči.

In sedaj k izrazu »večnik«! K temu, kar je že navajal sam g. dr. Dolenc, bi bilo treba omenjati, da večnik pomenja Hrvatom to, kar nam naš svétnik. V hrvatskem pravoslovnem listu »Mjesečniku« se vedno lahko čita, koliko je bilo imenovanih »viečnikov« — sodnih in vladnih — in da »sudbeni viečnik« l. sprejema članarino. Nikdo pač ne bo zahteval, da naj Hrvatom v Banovini in na Primorskem in v Dalmaciji znači »viečnik« višjega činovnika in pa sodnika nestrokovnjaka (»Schöffa«) kar v eni sapi. Z večnikom torej ne bomo mogli izhajati.

Tudi Čehi in Poljaki dosedaj nimajo pravega in enotnega izraza. Prisežniki? Vsak sodnik mora biti zaprisežen, in je razlikovanje možno samó, ali je stalno zaprisežen, enkrat za vselej in za vse svoje sodne posle, ali pa samo od slučaja do slučaja, kakor porotniki.

Kdaj in kako pa naj se zaprisegajo sosodniki, o tem dosedaj popolnoma molči predosnutek, čeprav v §-u 10 govori o zapriseganju porotnikov za več slučajev enega dneva. V §-u 5 se navaja, da vsak sosodnik naj posluje samo na petih razpravnih dneh v enem letu.

2. Če nas torej zgodovinska pot pusti brez uspeha, pa ne bo drugače, kakor da izraz za »Schöffe« iščemo v njegovem pomenu. Pojem »Schöffe« pa je tako zgodovinski, da za sedanji državljanski razvoj nima več primernege dejanskega pomena. Predpogoji so se tako spremenili, da sodnik »Schöffe« v starem pomenu ni več možen. Tudi v nemškem se izraz »Schöffe« ne rabi več v prvotnem, ampak le v moderno prenešenem zmislu. Tu tiči tudi težava za primerno tvorbo izraza v drugih jezikih. Toliko je pač gotovo: absolutno iz pomena samega ne bomo dobili takega izraza.

Večnik, svétnik pač naš sosodnik ni, saj odločuje z isto močjo in isto veljavo ne samo o krivdi, ampak tudi o kazni in vprašanjih postopanja, kakor strokovni sodnik.

3. Za tvorbo primerneга izraza je možna še tretja pot, ki se deloma ozira na prvo in drugo; tvorba izraza namreč iz stvarnega razvoja sedanjega sodstva in iz uvaževanja sedanjega sistema sodnikov, zlasti če razlikujemo uradne, strokovne (učene), — pa neuradne in nestrokovne sodnike.

V tem oziru piše predosnutek: »Udeležba nestrokovnih činiteljev (državljanov) se je raztegnila in obnesla že na raznih strokah — ne samo sodstva, ampak tudi uprave, in sicer se je zlasti obnesla za — poizvedbo resnice.«

Pri upravi se misli očitno na zaupnike v davčnih zadevah. Premoženje je nekaj trajnega in več ali manj stalnega in vsaj v bližnji okolici dostopnega — prikazen zunanjega človeka. In če kdo premoženje pridobi ali izgubi, to iz psihologičnih razlogov — hitro opazi vsa okolica. Lajik torej služi tukaj upravnim oblastvom ne kakor edini ali zadnji odločevalec, ampak v prvi vrsti kakor poznalec razmer, ki naj vodi uradnika na pravi sled.

Pri sodiščih imamo porotnike in sodnike prisednike, ki so pač ustanovi »šefov« — najbližnji. Pojem porotnikov je tako ograjen, da nam iz njega ne more zoreti noben izraz za »Schöffe«.

Izraz prisednik nam rabi pri civilnih, trgovskih sodiščih, kjer je namesto¹⁾ svoječasnega tretjega uradnega sodnika prisedel trgovski strokovnjak, mož, izkušen v trgovskih običajih. Prisednik glasuje z isto močjo kakor uradni sodnik, vendar tukaj lajiški element ni dejansko istoveljaven, že po številu ne (2 : 1). Pa tudi, če prevladuje po številu, kakor v obrtnih sodiščih, je vendar jedro celemu zboru uradni sodnik, kateri nikoli ni — prisednik, tudi če je poedinec. Prisednik je pri tem stalen sodnik.

»Šefi« naj so glede sodstva enaki sodnikom-strokovnjakom, sodnikom-uradnikom tudi po številu (2 : 2), (3 : 3), in torej razlike med njimi in uradnimi sodniki ni — v razmerju na z unaj, nasproti strankam.

In vendar »šefi« bistveno niso enaki uradnim, strokovnim, učenim sodnikom. Možen je sodni zbor samih uradnih sodnikov, zbor samih »šefov« pa je nemožen. Uradni sodnik mora »šefa«

¹⁾ Francozi ga nazivajo: sodnik nadomestnik.

v skupnem posvetovanju navajati, da presoja zadevo tudi z jurističnega stališča.

Toda »šefi« so vendarle sodniki posebne vrste, sodniki, ki razsojajo (torej sorazsojajo) na zunaj z enako močjo, veljavo in odgovornostjo, in ki morajo navajati tudi razloge (v nasprotju s porotniki).

»Titius, judex esto« — je odredil pretor v Rimu, toda pretor ni sodil, ampak je samo sodniku-meščanu pravdo pripravi. Pretor torej ni bil sosodnik imenovanemu sodniku. — Mislim pa, da bi Rimljani, če bi imeli sodnika-lajika poleg sodnika-uradnika, lahko lajika imenovali »conjudex« (morda tudi »judex ademptus«).¹⁾

Po načrtu novega kazenskega postopnika bi naj »šef« sorazsojal vsako zadevo, bi naj bil sosodnik »pro foro externo« — nasproti strankam, čeprav ni izpuščen sodnik, in ga mora pri posvetovanju »in iuridicis« poučevati sodnik-strokovnjak.

Izraz sosodnik bi se torej dal ustanoviti na isti način kakor izraz prisodnik; vsled sodnega sestava in razvoja bi naj značil: ljudskega (narodovega) sodnika poleg uradnega sodnika. Ljudski sodnik je lahko: porotnik, prisodnik in — sosodnik. Razen tega znači izraz ljudski na Štajerskem toliko kakor tuj. Na vsak način je treba, da se za pojem »Schöffe« določi enoten izraz za vse avstrijske Slovence, ker ne gre razlikovati v takem skupnem pojmu.

Že svoj čas sem nameraval obrniti se pismo v Zagreb, kjer se zlasti prof. gospoda dr. Šilović in dr. Strohal pečata s hrvatsko pravno terminologijo. Mesto osebnega pisma naj opravljajo te vrstice svoj posel za razkritje nove primerne besede pri nas, v Hrvatih, Čehih, Poljaki in Rusih (Malorusih). Naj posreduje, kdor more!

Dr. Fr. Mohorič.

II.

Bodi mi dovoljeno, da podprem svoje mnenje o »sosodnikih« z dvema znamenitima glasovoma, gg. vseučiliških profesorjev v Gradcu drja. Matija Murka in drja. Karla Štreklja. Prvi daje prednost »večnikom« osobito z ozirom na dejstvo, da je izraz med Jugoslovani še v rabi. Drugi mi piše: »Sosodniku« ste se uprli po vsi pravici, ker je to prav grda in nepri-

¹⁾ To bi se dalo po naše izraziti: privzeti sodnik.

merna tvorba. Tudi jaz dajem prednost izrazu večja, večnik. Da to ne odgovarja popolnoma juridičnemu pojmu nemškega »Schöffe, Schöffengericht«, ne dé nič, saj veljá isto in še v večí meri o »sosodniku«. Sploh ni imela slovanska večja pri vseh Slovanih natančno istega pomena. Pri nas je bila večja »das echte Ding« za kmete, pri Poljakihi je wiec, wieca »Adelsgericht« in v prusko nemščino prevzeta poljska beseda Wette je v Gdansku celo »Behörde, welche das Polizei- und Handelsgericht vorstellte«, Wettherr pa »Gerichtsherr, Rat aus dem Polizei und Handelsgericht der Wette« (Frischbier, II. 405). Dovoljeno je pač, take mrtvece vzbujati k novemu življenju, ter ni nenaravno, če dobe potem nekoliko drugačen pomen.« — Mislim, da bi dva taka glasova v enketi za prevajanje tujih pravnih izrazov dokaj zaléгла, in to po pravici iz stvarnih razlogov.

Dr. M. Dolenc.

XXIII. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

(Konec.)

III. Društveni blagajnik g. dr. Švigelj je podal in obrazložil naslednji

r a č u n

o blagajniški upravi društva »Pravnika« v Ljubljani za čas od 1. januarja do 31. decembra 1909.

A. Denarni promet.

Dohodki:

1. Prebitek iz leta 1908	2696 K 54 h	
2. plačani zaostanki članarin in naročnin do konca leta 1908	1055 » — »	
3. za leto 1909 plačane članarine in naročnine	2185 » — »	
4. za leto 1910 in naprej plačane članarine in naročnine . .	388 » — »	
5. plačani zaostanki kupnin »Izvršilnega reda«	— » — »	
6. kupnine za prodani »Izvršilni red« (L. Schwentner) . . .	70 » — »	
7. Od knjigarjev L. Schwentnerja in R. Drischla plačane naročnine »Slov. Pravnika«	60 » — »	
8. obresti od naložene glavnice:		
c. kr. poštna hranilnica	11 K 30 h	
»Kmetška posojilnica v Ljubljani«	126 » 83 »	
skupaj	138 K 13 h	138 » 13 »
9. razni dohodki (za prodani papir, stare let. »Slov. Prav.« itd.)	62 » 36 »	
10. razni prehajalni dohodki	431 » 73 »	
skupaj	7086 K 76 h	